

מקרא אני דורש

"כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי"

ביאור דברי רש"י בפירוש הכתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי", החידוש ב"משועבדים לי" ע"כ שבנ"י נהיו במ"ת "עבדי ה'"

א. על הפסוק (פרשתנו כ, ב) "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" מפרש רש"י (על התיבות "אשר הוצאתיך מארץ מצרים") – "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי". והנה, בכוונת רש"י בביאורו זה, מבאר המזרחי (וכן בגו"א, דבק טוב ועוד) דלרש"י הוקשה מדוע "תלה אלקותו ביציאת מצרים ולא אמר אשר בראתי שמים וארץ", וע"כ מתרץ רש"י "שעל ידי ההוצאה ממצרים מהיות להם עבדים זכה בהם להיות משועבדים לו ויהיה אלקיהם". אך לכאורה אין פירושו מובן. דהרי ע"פ פשוטו של מקרא אין כלל מקום לשאלה מדוע לא נכתב "אשר בראתי שמים וארץ" – מכיוון שזה בא כהמשך וכטעם ל"אנכי ה' אלקיך", שהקב"ה הוא האלקה של בני"י; ומוכרחים לומר, שנתנית הטעם לזה היא בענין השייך רק לבני"י (שלכן הם שונים משאר העולם).

ומה שנבחר (מבין כל הענינים השייכים לישראל לבדם) דווקא ענין זה דיצי"מ, מובן בפשטות, מכיוון שזוהי הגאולה של עם ישראל שהביאה למעמד הר סיני.

ב. ויש לבאר, דהשאלה בכתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" היא (אינה מדוע מקשרים את "אנכי ה' א עם "הוצאתיך מארמ"צ", אלא להיפך) – מאי קמ"ל?!

דהרי, בני"י כבר ידעו לפני כן שמתן תורה הוא התכלית של יציאת מצרים, ויתירה מזו – בימי ההכנה למ"ת צוה הקב"ה למסור לבני"י "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם גו' ואביא אתכם אלי . . שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי . . תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (יט, ד-ו), והיינו, שבני"י ידעו עוד קודם מ"ת שיציאת מצרים קשורה ב"אנכי ה' אלקיך" – ומאי קמ"ל כאן ש"אנכי ה' אלקיך" הוא תוצאה ותכלית מ"הוצאתיך מארץ מצרים"? ולכן לומד רש"י ש"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" אין זה טעם (או ביאור) על "אנכי ה' אלקיך", אלא זהו ענין חדש – "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי", כדלקמן.

ג. הביאור בזה:

הענין ד"אנכי ה' אלקיך" הוא – קבלת מלכותו, שבני"י מקבלים את הקב"ה בתור שליט ומלך, ובמילא – מקיימים כל ציווי וכו'; אך לאחר קבלת המלכות צריך להיות ענין נוסף – "משועבדים לי", שבני"י משועבדים לגמרי לקב"ה.

דהנה, קבלת המלכות אינה שוללת את ה'חופשיות' בחיים הפרטיים של האדם, זה נוגע רק לכך שבענינים מסויימים שהמלך מצווה – נשמעים לו; ועד"ז במלך מלכי המלכים הקב"ה – לקיים את כל מצות (וגזירות) המלך.

אבל "משועבדים לי" פירושו – שהאדם משועבד כל כולו לקב"ה, בכל מה שעושה, דאין לו שום 'חופשיות' לעצמו.

וזהו מה שמדייק רש"י בלשונו – "שתהיו משועבדים לי" (ולא "שתהיו עבדי וכיו"ב), דבשעה שאומרים "עבד" סתם – אין מודגש בזה שאין לו כלל 'חופשיות' לעצמו. דאף שכל מציאותו של העבד היא מציאות האדון, הנה זה מודגש רק בשעה שעושה מלאכה עבור האדון, משא"כ בשעה שאוכל ויושן וכו', שאז אין ניכר (כ"כ) עול האדון, ועד שישנה אפשרות שבשעה שאין האדון צריך למלאכתו של העבד יכול העבד לנוח כו' (ואינו מחויב לחפש עבודה בשביל האדון).

משא"כ לשון "משועבדים" מדגיש שעבוד העבד לאדונו באופן של עול תמידי - שבכל מה שעושה הוא מרגיש את עול האדון, ועד שגם בזמנים שהאדון אינו נותן לו עבודה – מרגיש הוא שמציאותו משועבדת לאדון.

וזהו מה שדייק רש"י בלשונו "שתהיו משועבדים לי", דמה שמ"ת פעל שבני"י יהיו "עבדי ה'", זה נכלל כבר ב"אנכי ה' אלקיך" - דמכיוון שהקב"ה הוא השליט והמלך שלנו, צריך לשמוע לו ולעבדו כעבודת עבד לאדונו.

משא"כ ב"הוצאתיך מארץ מצרים" נוסף הענין ד"משועבדים לי" – דהיות שעבודתם של ישראל במצרים היתה (לא סתם "עבודת" – אלא) באופן של שעבוד (וכהלשון בכ"מ "שעבוד מצרים") - עבודת פרך, ועד לאופן ד"תכבד העבודה", לכן "כדאי היא ההוצאה (מ"ארץ מצרים") שתהיו (לא סתם עבדים, אלא) משועבדים לי".